

nevarnosti v lokalnem okolju in v družbi nasploh. Tudi sami ste pred leti bili aktivistka za ohranitev dreves na tržnici na Ptuju. Se vam zdi, da ima povezana in aktivna skupnost moč, da naredi spremembe?

Res sem bila prostovoljka v civilni iniciativi za drevesa na ptujski tržnici. Kar dve leti smo se trudili, da bi jih ohranili, pa nam žal ni uspelo. Ni pravilo, da ne uspe. Nekaj je tudi na posameznikih, ki nimajo posluha za skupno dobro. Velikokrat prevlada ego posameznika in njegov interes. Velikokrat pa uspe sodelovanje med odločevalci in civilno iniciativo. Pravilni. Truda se vedno vложи veliko in ljudem je mar za skupno dobro. Zato je potrebno vedno stopiti korak naprej, ker se lahko zgodi, da uspe. Nikoli ne veš, če tega ne storiš. Zato je moj moto, pojdi, ker nikoli ne boš vedel kaj dobrega te čaka tam, če obstaneš na mestu.

Tako kot Manco Košir tudi vas vidim kot ambasadorko veselega in aktivnega staranja. Nevladne organizacije so lahko odličen vir socializacije, povezovanja in izpolnjevanja talentov, ki jih imajo starejši. Če so starejši aktivni v društvih, jim to lahko da občutek pomembnosti. Kako vi vidite vlogo nevladnih organizacij in njihov pomen za starejše ljudi ter njihovo aktivno delovanje?

Kot pedagoška delavka sem predana šolstvu ter otrokom, ki se morajo učiti za življenje skozi primere dobrih praks. Želim, da se starejšim omogoči bivanje v primarnem domu s pomočjo osebne asistence. Sem ambasadorka aktivnega staranja, medgeneracijskega povezovanja in narave ter prostovoljka leta, ki spoštujem ljudi, jih razumem in bom vedno delovala v njihovo najvišje dobro.

Nevladne organizacije so velik doprinos za starejše, za njihovo vitalnost, sprejetost in pomembnost v družbi; izvajajo številne projekte, za vsakega nekaj.

V vsakem prebivalcu planeta je odgovornost, da skrbi za košček na katerem živi - dolžni smo to narediti.

INTERVJU: DARKO KRAJNC

»Če želimo kakovostne storitve, bo nevladni sektor treba ojačati«

Intervju je bil narejen v mesecu maju, ko je Darko Krajnc že zaključeval svoje delo v Hiši sadeži družbe v Murski Soboti, saj je bil izvoljen za poslanca v državnem zboru. Hišo sadeži družbe je vodil deset let. Pogovarjala se je Matejka Horvat.

Darko, bil si dolga leta vodja Hiše sadeži družbe, ki deluje pod okriljem Slovenske filantropije, največje mreže prostovoljskih organizacij v Sloveniji, ki združuje čez 1800 prostovoljskih organizacij. Kaj je glavni namen hiše?
Vodja hiše sem bil deset let. Sedaj sem izvoljen v državni zbor. V teh desetih letih smo se zelo razvili. V času kovida smo bili zelo dejavni na področju humanitarne pomoči, pomoč smo nudili v obliki hrane, oblek in obutve, včasih tudi kakšnega kosa pohištva in šolskih potrebščin.

Za božič imamo akcijo »Božiček za en dan«, kjer otrokom razdelimo darila. V naši hiši izvajamo kup raznolikih vsebin, delavnic, predavanj, pogovornih uric in raznoraznih druženj, družabnih iger, športa, skratka vsega kar ljudje želijo in kar so naši prostovoljci pripravljeni narediti. Letno imamo okrog 100 različnih prostovoljcev, ki so aktivni in nam pomagajo pri kreiranju vsebin.

Če želi prostovoljec pomagati ali ponuditi kakšno vsebino, se lahko oglasi pri vas?
Vsekakor. To je lahko pomoč v fizični obliki, da nam pomaga pri izvedbi kakšne delavnice ali izvajanja programa, lahko tudi sami vodijo stvari, predstavijo kakšne nove dejavnosti, imajo recimo potopisna predavanja s svojih potovanj. Imamo tudi veliko učne pomoči za osnovnošolce in srednješolce.

Velikokrat se moramo potruditi, da dobimo mentorje za vso to učno pomoč, zato tudi vabimo ljudi, ki imajo določena znanja, da pridejo in pomagajo. Potrebje veliko, zato potrebujemo mentorje za kemijo, fiziko, matematiko, slovenščino in tuje jezike. Vse naše delavnice so seveda brezplačne, prednostno za socialno ogrožene. Jaz vedno poudarjam, da je naša prednost to, da nismo geto za te ljudi, ampak jih vključujemo. Veliko je tudi čustvenih in duševnih stisk, osamljenosti in tudi takih uporabnikov, ki so v določenih institucijah in si ne morejo pomagati sami. Mi se trudimo pomagati vsem in imamo ljudi, ki imajo svoje službe in so pripravljeni v prostem času pomagati tistim, ki jih potrebujejo, se z njimi pogovarjati, se povesečiti, jih potolažiti. To lahko pomaga, da se določene težave tudi rešijo ali vsaj omilijo.

Koliko uporabnikov imate približno na leto?

Od 1.000 do 2.000 uporabnikov na leto. Obiskov v lanskem letu je bilo nekje 8.000, imeli pa smo tudi že po 10.000 obiskov letno. V vseh letih delovanja je bilo okrog 80.000 obiskov, naši prostovoljci so opravili okrog 50.000 prostovoljskih ur. Če bi preračunali v vrednost, je to nekje pol milijona evrov. To vedno poudarjam, ko se pogovarjam s financerji.

Trenutno nimamo zagotovljenega sofinanciranja na državni ali evropski ravni. Pri nas se odvije od 1.000 do 1.4000 različnih dejavnosti na leto, to pomeni mesečno od 80 do 120 dejavnosti. Veliko dela je z organizacijo ter administracijo, hkrati pa se soočamo s pomanjkanjem strokovnega kadra. Odprti smo od 8. do 20. ure, to je 12 ur, včasih pa tudi dlje, ko so večerna srečanja, npr. namizni tenis, meditacije, srečanja med vikendi, tudi kakšno varstvo otrok.

V vseh teh letih so naši prostovoljci opravili več kot 50.000 prostovoljskih ur – če bi to delo preračunali v vrednost, je to nekje pol milijona evrov.

Omenil si delovanje v času kovida, zato bi rada odprla temo solidarnosti v kriznih časih. Za Slovence velja, da smo zelo solidarni, da hitro priskočimo na pomoč sočloveku v stiski. Po drugi strani pa smo tudi zelo nezaupljivi do humanitarnih organizacij, kar se kaže v tem, da številni skušajo organizirati dobrodelne akcije samoiniciativno, npr. ob potresu na Hrvaškem, ko so iz skoraj vsake vasi vozili gasilci pomoč čez mejo, nato pa se je izkazalo, da je bilo veliko stvari nepotrebnih ali v prevelikih količinah ter da se nalagajo v skladiščih. Tudi letos ob vojni v Ukrajini so mnoge humanitarne organizacije opozarjale, da naj ljudje prinesejo samo stvari, ki se nujno potrebujejo. Kako pomembno je, da je humanitarna pomoč usklajena s potrebami na terenu?

To je zelo pomembno, ker mi nimamo skladišč, niti primernih prostorov za shranjevanje večjih količin sredstev.

Ravno danes sem rekel sodelavki, da ne jemljemo zimskih stvari, ker je konec sezone in zdaj marsikdo čisti omare in meče ven stvari, ki jih ne potrebuje. Lepo bi prosil, da jih shranijo in prinesejo k nam jeseni, ko bo nova sezona. Zdaj ni povpraševanja po tem, saj ljudje rabijo sezonske stvari. Treba je planirati naprej čemu se bomo odrekli do naslednje sezone in bomo hvaležni, če ljudje to upoštevajo. Vedno znova pa moram poudariti, da morajo stvari biti brezhibne, uporabne, čiste, takšne, ki se jih lahko še uporablja.

Se ti zdi, da dovolj zaupamo humanitarnim organizacijam?

To je odvisno od posameznika. Nekateri so zelo kritični do dela nevladnih organizacij, jaz pa pravim, da je treba preverjati od organizacije do organizacije. Ljudje so načeloma kritični, opozarjajo na nepravilnosti, s tem se tudi mi bolje odzivamo in organiziramo. Treba se je prilagajati potrebam in biti proaktiven, ter uporabnikom pošteno predajati naprej, da sredstva čim prej pridejo v prave roke. Na ta način si tudi povrneš zaupanje.

Večina nevladnih organizacij deluje izključno na prostovoljski bazi, pa vendar celotnega dela pa ni možno izvesti zgolj na prostovoljski ravni. Za uspešno delovanje in strokovno delo potrebujemo strokovne vodje, vodje organizacij, mentorje, projektne vodje.

Imaš kdaj občutek, da se nevladne organizacije spoštuje dokler vse počnejo zastonj in so zgolj prostovoljske, ko pa pride do plačila stroškov in zaposlovanja, so ljudje takoj kritični, kot da v nevladnih organizacijah ne smemo imeti zaposlenih in biti pošteno plačani. Zdi se mi, da so zlasti humanitarne organizacije velikokrat na udaru zaradi tega.

Seveda. Tu ne moremo primerjati Slovenije z recimo Nizozemsko, kjer je v nevladnem sektorju zaposlenih okrog 12 % prebivalstva, pri nas pa komaj 1 %, pa še tu si pomagamo z javnimi deli. Mnoge manjše organizacije niso upravičene niti do javnih del, ker nimajo niti enega zaposlenega. Vso to delo oz. pomoč je zelo težko koordinirati in voditi brez zaposlenih. Dobiti prostovoljce, ki so pripravljeni tu in tam priskočiti na pomoč, ni problem. Problem je najti prostovoljca, ki bo prostovoljno delal vsak dan 6 ali 8 ur - to je nemogoče. Rabili bi stalno kadrovsko strukturo, česar pa v Sloveniji ni. Rabili bi strokovnjake, ki bi lahko usmerjali ljudi na vse možne oblike pomoči – vsega tega prostovoljci ne morejo početi. Ko imamo kadrovsko strukturo, pa mora biti urejeno kontinuirano sofinanciranje, saj se tovrstne organizacije ne morejo same financirati. Na drugi strani je tudi potrebno ustrezati kriterijem, pisati poročila, dosegati cilje.

Tako so manjše možnosti, da pride do nepravilnosti, ki se dogajajo npr. pri samostojnih projektih pomoči, ko posamezniki izkoristijo stisko in zbirajo prispevke, ki ne pridejo v prave roke. Tako da ne bi rekel, da so velike nevladne organizacije problem, ker so vse skozi podvržene raznim kontrolam, inšpekcijam in je v ozadju več varovalk.

Če želimo kakovostno storitev ali servis, bo treba ojačati nevladni sektor. Vidimo, da se soočamo s pomankanjem strokovnega kadra. Ko se prijavljamo na kakšen evropski projekt, težko najdemo primeren kader. Večina tega kadra je zaposlenega v centrih za socialno delo, kjer je delo pretirano birokratsko in tega mehkega dela ne uspejo opravljati, zato to delo ostane na nas nevladnikih. Ta sistem bomo morali v Sloveniji še izboljšati.

Kako pomembna se ti zdi za uspešno delovanje povezanost in podpora lokalnih skupnosti?

To je zelo pomembno, tudi povezanost med ljudmi. Murska Sobota je sicer manjše mesto, vseeno pa so težave z mobilnostjo, dostopnostjo in pretiranim ponosom, ko se ljudje ne želijo izpostaviti in prositi za pomoč. Tu nas čaka še veliko dela. Do ljudi je možno priti z mreženjem ali osebnimi sporočili. Veliko uporabnikov pove, da so za nas izvedeli od sorodnikov ali prijateljev, nekateri tudi iz lokalnih medijev. Ti so seveda zelo pomembni, kakor tudi občinska glasila in to, da lokalne organizacije znajo povedati, kje lahko uporabniki dobijo ustrezno pomoč. K nam uporabnike pošiljajo tudi Center za socialno delo, Zavod za zaposlovanje, občine in druge nevladne organizacije. Vesel sem, da imamo tako prepoznavnost v lokalnem okolju.

Koliko tovrstnih hiš deluje v Sloveniji?

Trenutno deluje pet Hiš sadeži družbe. Imeli smo še eno v Vipavi, ampak po poteku financiranja s strani države, občina ni bila pripravljena pomagati in smo jo morali zaprti. Jaz si ne želim, da se to dogaja, ker ostanejo ljudje brez servisa. Še zdaj se obračajo na nas, ampak mi na daljavo ne moremo nuditi storitev in prav je, da če je pomoč namenjena lokalni skupnosti in ljudem v njej, da ta lokalna skupnost

udi pomaga. Prav je, da tudi okoliške skupnosti pomagajo. Mi skušamo delovati tudi izven hiše, zato smo v sklopu evropskega projekta Večgeneracijskega centra Pomurja uvedli štiri lokacije: Ljutomer, Murska Sobota, Goričko in Gornja Radgona. Če bomo dobili sredstva, se lahko še razširimo na lendavski konec. Ta okolja so med sabo že toliko oddaljena, da ljudje težko prihajajo. Določeno pomoč izvajamo tudi osebno. Sam prihajam z lendavskega konca in velikokrat pripeljem s svojim avtom pomoč, obleko, hrano ali šolske potrebščine v tiste kraje. Vedno znova izvajati to pomoč na ramenih prostovoljcev pa je težko, zato je že zaradi kadrovskega pomanjkanja boljše, da ljudje pridejo po pomoč do nas.

Pred leti si že bil aktiven v politiki, zadnja leta pa v nevladni organizaciji. Ker se znova vračaš v politiko, me še posebej veseli, da razumeš pomen nevladnih organizacij in predvsem to, da veš, da noben denar bodisi s strani ministrstev ali EU-ja, ni kar tako podarjen, ampak sam veš koliko dela se skriva v ozadju projektov, tudi ogromno (nepotrebne) birokracije. Ali boš te svoje izkušnje delil s strokovnimi službami, morda predlagal kakšne poenostavitve? Imamo že nekaj primerov dobrih praks, ki sledijo razbremenitvi s poročanjem, in dajejo več poudarka rezultatom in vsebini (primer takega razpisa je tudi sofinanciranje projektov iz Sklada za razvoj nevladnih organizacij preko Ministrstva za javno upravo).

Definitivno, upam da bom lahko. Omenil bom pretirano birokracijo, s katero imamo ogromno dela. V evropskem projektu za Večgeneracijske centre smo napisali skoraj 14.000 dokumentov v petih letih! Poleg tega moraš voditi, zagotavljati sredstva za celotno delovanje. Imaš kader, 100 prostovoljcev, katerim si mentor. V tujini je na 30 prostovoljcev, en zaposleni mentor, ki dela z njimi. Se trudimo, imamo individualna srečanja, ampak to vzame veliko časa. Prizadeval si bom tudi, da bo zaupanje v stroko večje. Cilji in rezultati pa so vidni na terenu, zato ni potrebnih raznoraznih papirjev.

Nevladne organizacije smo bile v zadnji letih pogosta tarča raznih očitkov s strani politike, na socialnih omrežjih se je širil sovražni govor, izničevali so se dosežki in delo posebej tistih organizacij, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami, transparentnostjo, spoštovanjem pravne države, ali ki so kritične do delovanja oblasti. Novi mandatar zaenkrat veliko govori o pomembnosti spoštljivega dialoga. Ali se boš kot poslanec zavzemal za to, da se nevladne organizacije spoštuje, posluša in povabi k dialogu?

Ravno zato sem se spet podal v politiko. Ta negativizem, žalitve, sovraštvo. Potem pa je tu še nezmožnost kritike in refleksije. Mislim, da nevladne organizacije nismo naredile nič narobe, zgolj opozarjale nepravilnost dialoga, ki ga je bivša politika vodila do posameznikov oz. do civilne družbe na sploh. Ta neprimeren ton se je odražal tudi na počutju ljudi. Opažam, da so ljudje do drugih manj strpni in je veliko neroveze, tudi sovraštva in verske ter rasne nestrpnosti. Tega ne potrebujemo. Prav je, da imamo različna mnenja, to je treba spoštovati, hkrati pa je treba z argumenti in dogovori najti neko srednjo pot, ki bo dobra za celotno skupnost. Želim si, da se nevladnemu sektorju prizna vloga, ki jo opravlja in da se organizacijam pusti, da delajo svoje delo in se jih ne omejuje ali celo diskreditira. To ne vodi nikamor, jemlje samo voljo ljudem, ki se z vnemo tega lotevajo in mislim, da si tega ne zaslužijo. Vodili bomo spoštljiv dialog s civilno družbo, odprti smo za vse predloge. Delovali bomo tako, da bomo učinkoviti in da bodo uporabniki zadovoljni. Vsi moramo pomagati, pa naj bo to nevladni sektor ali javni servis, da dosežemo rezultate.

FOTO: GORAN ANTLEY

Prostori hiše, ki ima sedež na Ulici Štefana Kovača v Murski Soboti.